

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Centesimum Decimum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

- 14 Acta sunt scribenda tam in iudicio ordinario, quam extraordinario, cum causa sit modica, quia creditur informationi Iudicis.
- 15 Nuntiorum relationi creditur in modicis.
- 16 Pena Iudicis negligentis est, quod incurrat in eo damno, in quo pars incurrit.
- 17 Iudex negligens iustitiam, facit litem suam.
- 18 Notariorum scripturis an sit danda fides, sine testium subscriptione.
- 19 In iudiciis autem per acta tabellionis scriptura creditur, ubi etiam nulla fieret mentio de testibus, tutius tamen est adhibere testes in quocunque casu.
- 20 Notario magis creditur, quam iudici.
- 21 Acta iudicium non possunt probari per testes.
- 22 Acta facti coram iudice, & arbitro differunt, quia acta coram arbitro non valent sine testibus, etiam si per notarium scribantur.

Centesimum Decimum Privilegium.

- C**LESTA gaudet privilegio, cum Innocens litigator contra falsam assertionem iniqui Iudicis, negationem quandoque probare non potest, ideo.
- 1 † Acta Iudicis sunt scribenda, per notarium, vel
- 2 duos viros idoneos, alias &c. † Nam Iudex aliquando in evidens damnum partis aliqua iniqua dicebat, & litigator negatiuam veram contra assertionem illam probare non poterat, ne falsitas præiudicaret veritati. Statuit concilium, ut tam in ordinario, quam in extraordinario Iudex habeat semper notarium veluti publicam personam, si potest, aut idoneos viros, qui fideliter acta scribant omnia. † Quæ in iudicio concurrunt, & per ordinem illa explicant, respectu loci, temporis, personarum, ut omnia ita conscripta, partibus tribuantur. † Originale tamen remanente penes scriptores vel iudices ad hoc, ut si dubitatio super processu oriretur per acta possit veritas declarari. † Et iudex negligens hanc constitutionem, obseruare si propter eius negligentiam aliquid difficultatis emerferit, per Iudicem superiorem pena debita castigandus erit, nec pro ipsius præsumetur processus nisi quatenus in causa legitimis constiterit documentis cap. quoniam contra.

6 contra. de probat. Ratio autem istius decreti fuit. † Ne falsi-
7 tas præualeat veritati. † Ideo, ut per acta veritas habeatur.
8 † Statutum fuit, ut Iudex habeat notarium, uti publicam perso-
9 nam, vel duos idoneos, qui acta describant, et quatenus hoc
negligeret, quòd veniat pœna plectendus. † Iniquus enim
10 iudex habetur quando in officio se male gerit, cum, & ipsi in-
est in teste qui veritatem dicere tenetur, cap. 1. de crimi. fall.
11. q. 3. cap. quisquis. In tex. etiam habetur verbum illud ne-
11 gationem ideo videndum quotuplex est negatio. † Quædam
autem est vera, & quædam nõ vera. Dicunt Doc. Illam esse verã,
quæ est simplex, & indeterminata, ut quando quis est citatus
tali die, & sic sit determinata, nihilominus potest deficere
probatio de contrario, itaque tex. dicit quandoque quasi ali-
quando probari potest, & in hac opinione fuit, Io. An. Abb.
autem tenet, quòd vera negatiua sit illa, quæ non habet in se
inclusam affirmatiuam, siue sit determinata, siue non; capit.
super hoc. in fi. de renunt. Si enim haberet in se inclusam affir-
matiua, illa non est proprie negatio, exemplum dico, ut si
dico, quòd non consensi sponte, includitur, quòd per merum
12 consensi, & hoc est affirmatiuum, quòd directe probari po-
12 test, † Sed negatiua vera nunquam directe probari potest,
ut percipi potest in tex. Ibi nulla sit directa probatio, licet aliud
13 senserit, & minus bene, Io. An. in cap. bonæ. de elect. † Sed
quandoque impossibilis est probatio, ut quando non est restri-
cta, seu determinata ad certum locum, seu ad certas perso-
nas, quandoque probatur, sed cum difficultate, ut quia indi-
recte, ut quando est restricta modo prædicto, & ex hoc in tex.
14 dicitur, quandoque dicitur etiam ibi. † Quòd acta sunt scri-
benda tam in iudicio ordinario, quam extraordinario, hoc
enim intelligendum, nisi causa sit modica, tunc enim nulla
scriptura requiritur, nec respectu processus, sed creditur sim-
plici informationi iudicis tex. not. in Auth. nisi breuiore, C.
de sent. ex pericul. recit. & ibi Bar. Qui expressè ita tenet, &
15 in Auth. ut Iud. sin. quo quo suff. s. necessitate. † Quando
sumus in istis modicis creditur relationi nunciij; l. ea qui-
dem C. de accus. & in cap. cum parati de appell. Fortius credi-
tur assertioni simplici Iudicis, cap. si quis cum clerico 1. q. 1.
gl. in cap. 1. de libell. oblat. Hoc etiam locum obinet in leui cri-
16 mine, l. leuia. ff. de accu. in tex. etiam habetur. † Quòd iu-
dex

- dex ex negligentia castigatur, quare igitur qua enim pæna puniendus, si Iudex fuerit in negligentia, vel culpa, quæ tribus modis committitur. Dicitur in culpa primus, si non fecit, quod facere debuerat diligens. Secundus, si contra pactionem. Tertius si fuit in moral. videamus. ff. loc. in gl. in verb. suo nomine. Pæna igitur talis erit, quod Iudex cõdemnabitur in eo. damno, in quo pars incurrit, cap. sacro. de sent. excom.
17. l. si quando C. de test. l. sancimus C. de Iud. † Iudex ergo qui iustitiam facere negligit facit litem suam 23. q. 2. cap. Dominus noster. Itẽ si per iniuriam iudicis facta est cap. ult. de emp. & vend. l. emptor fundi C. de euct. op. Quod non præsumatur pro processu istius Iudicis quia immo semper præsumitur pro his, quæ facta sunt à Iud. cap. bona de elec. cap. in præsentia de renunt. cap. sicut de re. iud. Inst. de fiduciis. s. ult. Sol. Illa iura intelligenda sunt, quod semper sententiæ Iudicis creditur, vbi constat de processu causæ, secus si reuocatur in dubium de processu iudicis, nam tunc non est præsumendum, pro iusto ordine, nisi probetur per acta, nam, & victores nõ potiuntur sententiis, nisi eas ostenderent re & latas, Auth. de
18. his qui ingred. ad ap. s. si illud. † Sed an credendum sit scripturæ tabellionis, dicendum est, quod non sit danda fides sine testium subscriptione, in Auth. de hered. & Falc. s. Sancimus. Contrarium hic tenet gl. Quia illus debet intelligi de contractibus, pro quibus non est credendum, nisi adhibitis testibus.
19. † Secus autem in Iudiciis, quia solum per acta solius tabellionis scripturæ creditur, vbi etiam de testibus nulla fieret mentio, tamen tutius est in quocunque casu, ne dum in contractibus sed etiam in Iudiciis, testes adhibere, si haberi possunt, & ita quotidie in pratica seruatur, sed si iudex Ecclesiasticus tanta auctoritate potitur, quod potest, & debet pænã illam irrogare, quæ magis timetur, cuius timoris ratione censendum est delinquentem cessaturum à delinquendo, gl. in cap. licet & gl. magna circa fi. & ibi Abb. de pen. Fely. in cap. irrefragabili s.
20. certum de offi. ord. † Si tantam auctoritatem habet, quare non ita credendum est iudici, veluti notario. Ratio enim mihi videtur talis, nam iudex fungitur officio iudicandi, & siue benè, siue malè iudicauerit, satis est, quod functus sit officio suo, quia postquam pronunciauit sententiam diffinitiuam, maxime circa principale negocium, corrigere nec aliquid illi addere, vel diminuire potest, l. Iudex postquam. ff. de re. iud.

& ibi scribentes ob euitandam aliquam falsitatem, que fortasse per iudicem committi posset, ideo cautum de iure est, vt per notarium sententia scribatur, cui datur fides, ex quo etiam in tali sententia testes notantur merito magis adhibenda fides est notario, quã iudici, hinc est, quod acta in scriptis in iudicio nõ sunt reponenda, nisi penes notarium, sed an productio instrumenti sola sit de actis iudicii, & dicendum, quod sic, & ita scriptura notarii de productione duntaxat facit fidem. Inn. in. c. c. in iure in fi. de offic. deleg. Quo vero ad tenorem instrumenti scriptura notari non facit fidem, nec probat, nisi aliter solemniter fuerit exemplatum. † Ideo cadit hic dubium, an acta iudicii possint per testes probari, & sic aliter quam per scripturam nam secundum communem conclusionem acta curie nõ requirunt testes, Bar. in Lemancipatione C. de fid. inf. Bal. in l. gesta ver. quæro nunquid accuset. c. C. de re. iud. † Quod tamẽ intelligendum est de actis factis coram iudice, secus si fiant coram arbitro, quia nõ valent sine testibus, etiam si per notariũ scribantur, Alex. in cons. 13. vol. 1. Ex deductis satis constare videtur officium iudicis esse, vt penes se habeat notarium, vel idoneos scribentes acta iudicii, quia super processu ei non est credendum, in aliquo emergenti euentu, nisi in quantum acta probarentur per legitima documenta, & hinc inferitur, quod per eius negligentiam per superiorem puniri potest.

S V M M A R I V M.

- 1 Probatio rei delinquentis, quod non deliquerit, non est admittenda.
- 2 Consuetudo iuri contraria est estirpanda.
- 3 Probatio affirmatiua, si probari potest, negatiua non admittitur.
- 4 Testibus duobus affirmantibus magis creditur, quam mille negantibus.
- 5 Consuetudo contra ordinem iuris non valet, & affirmatiua negatiue preualet.
- 6 Consuetudo est valida contra ius commune, vt Episcopus non teneatur requirere Canonicoꝝ cõsensum in corrigendis, et in quib. edis excessibus.
- 7 Vacatio longa, vt plurimum est Ecclesijs nociua.
- 8 Consuetudo quod absentes omnino vocentur ad actum electionis est valida, dummodo non tenderet in nimium damnum Ecclesie.
- 9 Consuetudo in omnibus actis valet, vt absentes vocentur in alienatione rei Ecclesiasticæ.
- 10 Consuetudo laicorum regulariter non comprehendit clericos nisi consuetudo sit favorabilis, & privilegiata.

- 11 Statutum generale comprehendit clericos, immo etiam si speciale, de clericis disponat in eorum fauorem, valet.
- 12 Statuto ciuitatis cauetur, quod primo genitus clericus excludat ceteros fratres ab hereditate paterna tale Statutum valet.
- 13 Laici in clericos specificè constituere non possunt.
- 14 Clerici possunt in duplici qualitate censei iure laicali in quantum laicali, & iure spiritali possident.
- 15 Statutum, quod subditus non possit alienare rem immobilem in non subditum sine solutione gabellæ ligat clericos, quod firmatur q. 15. fundamentis.
- 16 Lex positiua non ligat Principem.
- 17 Lex secularis ligat clericos, vbi nullum consideratur ius canonicum, ergo, & consuetudo, cum sit lex inter eos, inter quos est introducta.
- 18 Statuta, & consuetudines laicorum non ligant clericos, quando contradicunt canonibus, alias secus, vel quando non est fauorabilis clericis.
- 19 Clericus ius primæ genituræ consequi potest, etiam ex dispositione iuris diuini.
- 20 Leuitæ hodie apud nos sunt illi, quos præbyteros appellamus.
- 21 Clerici an succedant in feudo.
- 22 Testes deponentes super negatiua indirectè non de credulitate, sed de veritate debent admitti.
- 23 Clerici probantes se comisisse fornicationem tali die, & loco, possunt per laicos probare contrarium indirectè, quod illa die semper sui in alio loco, & deo absolui.
- 24 Testes ex parte rei præferuntur testibus actoris, seu accusatoris.
- 25 Probationes super affirmatiua, si non adessent legitimæ, sed contrarium esset suspicio, vel infamia, seu scandalum, tunc admittitur probatio, & exigitur etiam purgatio per iuramentum.
- 26 Purgatio non admittitur nisi esset honesta persona.

Centesimum Undecimum Priuilegium.

7

ECCLESIA gaudet priuilegio. † Quod si probari potest reum deliquisse, eius probatio, quod non deliquerit non est admittenda, talis enim lex in Daciæ Regno vel consuetudo erat, quod accusati de criminibus, quæ per legitimos testes probari poterant contra ipsos immunes reputabantur, dummodo valerent se purgare quoquo modo, sacerdotes